

NL Weekly - Achtergrond bij de cijfers

Jan Paul van de Kerke, Philip Boheloh, Nora Neuteboom, Piet Rietman

De week van de tweede golf, de NOW regeling en record aantal Nederlanders zonder cao

- ▶ **Ook zonder lockdown maatregelen schaadt het corona virus de Nederlandse economie**
- ▶ **De NOW en belastinguitstel nemen grootste deel van coronasteun voor hun rekening**
- ▶ **Trend van deglobalisering is negatief voor Nederland**
- ▶ **Bijna anderhalf miljoen Nederlanders wachten momenteel op een nieuwe cao en dit aantal neemt toe**

Ook zonder maatregelen doet het virus de economie pijn

De tweede golf is een feit. Hoewel het aantal corona besmettingen in het begin van september vooral nog opliep in de grote steden, lijkt er nu sprake van een landelijke stijging in het aantal besmettingen. Afgelopen maandagavond heeft het kabinet extra maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Dit zal economische gevolgen hebben. De horeca zal bijvoorbeeld eerder moeten sluiten, met een verlies aan omzet als gevolg. Maar ook als het kabinet geen maatregelen zou treffen heeft de tweede golf impact op de economie.

Uit onze transactiedata blijkt dat consumenten, onafhankelijk van lockdownmaatregelen, zelfstandig reageren op oplopende besmettingen. In de tabel hieronder is te zien dat in de weken van 14 september en 21 september, toen er nog geen extra maatregelen van kracht waren, een aantal bestedingescategorieën jaar-op-jaar weer terugliepen. Zo werd er minder besteed aan vervoer, reizen en entertainment. Onder vervoer valt het openbaar vervoer, maar ook bestedingen aan benzine. Onder reizen vallen alle binnenlandse bestedingen aan Nederlandse hotels, vluchten en pakketreizen geboekt bij Nederlandse aanbieders. Ook bezochten consumenten minder casino's, theaters, musea en bioscopen (categorie entertainment). Niet vreemd; dit zijn bij uitstek categorieën waar je in contact komt met een grote hoeveelheid (onbekende)mensen en waar de kans om besmet te raken groter is.

Deze transactiedata dragen volgens ons bij aan de stelling dat, hoewel de nieuwe maatregelen de economie zullen raken, het oplopen van het aantal besmetting op zichzelf ook al schadelijk is voor de economie. (Nora Neuteboom en Pascal Golec)

Week van	(Grotendeels) Opheffing																	Tweede golf	
	1-jun	8-jun	15-jun	22-jun	29-jun	6-jul	13-jul	20-jul	27-jul	3-aug	10-aug	17-aug	24-aug	31-aug	7-sep	14-sep	21-sep		
Boodschappen (online)	226,8	238,5	199,3	224,2	208,0	202,8	227,0	221,5	212,9	209,8	201,1	173,5	194,1	176,1	188,1	180,0	188,1		
Elektronica	44,3	18,6	21,6	24,9	24,4	13,5	13,1	9,8	20,8	14,5	16,1	15,5	25,7	0,0	23,7	11,7	13,0		
Boodschappen (offline)	21,5	22,6	17,6	18,4	15,8	19,5	19,7	14,2	25,3	29,1	24,9	12,6	13,4	14,9	17,4	13,1	15,9		
Huis- en tuin interieur	57,9	31,0	32,5	38,8	33,1	34,3	24,9	46,2	23,9	18,7	2,7	19,6	32,7	28,2	29,9	20,9	20,5		
Overige spullen*	61,2	52,1	34,9	53,2	39,2	37,8	34,7	51,3	57,8	57,0	45,9	40,1	64,1	41,6	41,1	29,7	43,3		
Totaal**	-0,6	1,7	-3,7	1,5	2,8	2,8	1,4	3,8	6,8	4,3	2,4	-4,5	8,6	7,3	4,2	-1,3	0,8		
Wellness	0,5	0,2	1,7	-1,9	-1,3	1,6	1,8	5,8	9,3	9,9	5,9	-1,2	8,1	7,7	7,2	2,5	4,2		
Vervoer	-18,7	-9,7	-10,2	-4,8	-7,3	-2,8	-3,5	-2,0	-1,1	-1,9	-2,1	-7,3	-6,7	-3,7	-4,7	-8,5	-7,8		
Appearance***	-1,4	-3,8	-9,0	-3,7	-9,0	-3,8	-0,8	4,4	5,1	-1,4	-8,4	-8,6	22,2	0,1	-1,7	-18,3	-1,0		
Uiteten/horeca***	1,3	-9,3	-1,2	5,7	3,9	9,6	13,1	15,0	16,0	14,8	20,6	9,5	8,5	17,5	13,2	13,6	10,0		
Reizen	-65,5	-63,1	-50,1	-40,7	-31,1	-24,6	-23,2	-24,9	-23,8	-24,6	-25,0	-27,1	-25,2	-29,4	-27,8	-33,4	-37,1		
Entertainment	-65,2	-64,0	-55,0	-57,4	-21,3	-17,8	-18,4	-14,7	-21,0	-34,5	-27,5	-30,1	-14,4	-25,7	-25,4	-28,9	-37,6		

Totaal aantal pintransacties, onlinebetalingen en geldopnames, ex. creditcard gegevens; deze data is nominaal en niet gecorrigeerd voor seizoenseffecten, feestdagen, inflatie of andere trends in pintransacties

*O a boeken, speelgoed, bloemen; **data bestaat uit totaal aantal pintransacties, onlinebetalingen en geldopnames, ex. creditcard gegevens; ***Online en fysiek;

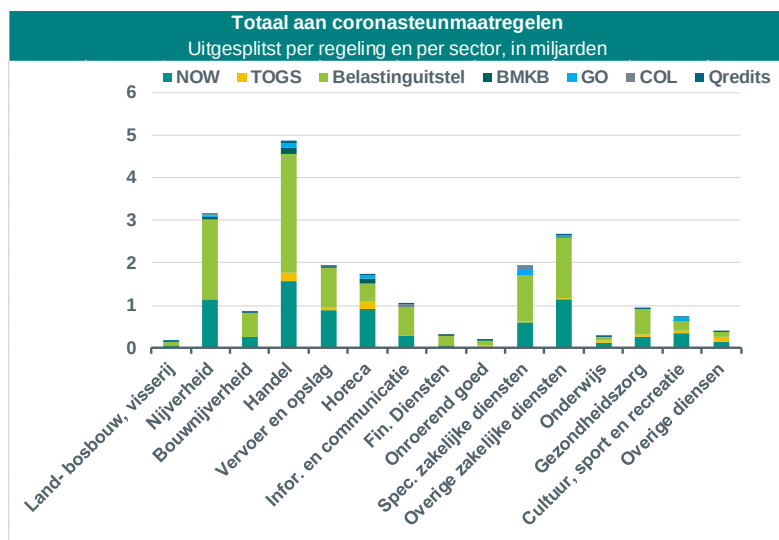
Bron: transactedata ABN AMRO Economisch Bureau

De NOW en belastinguitstel nemen grootste deel van coronasteun voor hun rekening.

Minister van Financiën Wopke Hoekstra heeft aangegeven dat de overheid diepe zakken heeft om de door corona geraakte economie te steunen. Maar hoe diep heeft Hoekstra tot nu toe in die zakken moeten reiken? En naar welke sectoren zijn die uitgaven gegaan? Het CBS publiceert over het gebruik van deze steunmaatregelen. De onderstaande grafiek toont dit gebruik van de regelingen per sector tot 31 juli 2020.

In totaal werden ondernemers in deze sectoren voor ongeveer EUR 21 mld gesteund. In de grafiek is te zien dat de sectoren handel (EUR 4,9 mld), nijverheid (EUR 3,1 mld) en overige zakelijk diensten (EUR 2,7 mld) in absolute volumes de meeste steun ontvingen. De Noodmaatregel Overbrugging voor behoud van Werkgelegenheid (NOW) en het uitstellen van belastingen nemen het grootste deel van de steun voor hun rekening.

De kanttekening die gemaakt moet worden bij deze grafiek, is dat een deel van de maatregelen, zoals garanties, leningen en belastinguitstel, slechts tijdelijke verlichting voor ondernemers geven. Die zullen bijvoorbeeld in het geval van belastinguitstel het uitgestelde bedrag vanaf 2021 alsnog moeten betalen. (Jan-Paul van de Kerke)



Bron: CBS, calculaties ABN AMRO

Uitleg afkortingen: NOW: Noodmaatregel Overbrugging voor behoud van Werkgelegenheid, TOGS: Tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren, BMKB: Borgstelling MKB-kredieten, COL: Corona-overbruggingslening, GO: Garantie Ondernemingsfinanciering, Qredits: Leningen van stichting Qredits

Corona vergroot strategisch belang Europese Unie voor Nederland

Gedurende de zomer zijn de coronamaatregelen wereldwijd versoepeld. Dit droeg bij aan een herstel van de zwaar teruggevallen wereldhandel. In juli steeg de wereldhandel met 4,8% ten opzichte van de maand ervoor, na een verbetering van 7,9% in juni.

Daarmee is de wereldhandel nog niet terug op het oude niveau. Deze lag in juli 6,6% lager dan juli vorig jaar. Naar verwachting kan het nog wel even duren voordat de wereldhandel volledig is hersteld. Ten eerste laaien de besmettingen wereldwijd weer op, waardoor de mondiale economie opnieuw een tik krijgt. Ten tweede zijn sommige productieketens verstoord en is het niet eenvoudig om deze weer aan de praat te krijgen.

Door globalisering zijn productieketens steeds meer in stukken gesplitst en over de wereld verspreid geraakt. Deze specialisatie heeft kostenbesparingen opgeleverd, maar maakt bedrijven ook gevoelig voor productie-uitval bij andere bedrijven binnen de keten, zeker als de voorraden beperkt zijn.

De coronacrisis is een *wake-up call*. Bedrijven denken na over manieren om hun productieproces minder kwetsbaar te maken. Een van de alternatieven is de productie weer terug te halen. Voor Nederland zou dit een ongunstige ontwikkeling zijn, want het speelt een centrale rol in internationale productienetwerken.

Het is bovendien de vraag of bedrijven daadwerkelijk minder kwetsbaar zijn als zij eventuele verstoringen minder makkelijk kunnen opvangen via leveranties van andere partijen. De productie terughalen kan alleen werken als Nederland nauw verbonden is met landen in haar omgeving en bedrijven over de grenzen heen kunnen blijven samenwerken. In die zin zal het belang van de Europese Unie als strategische partner verder toenemen. (Philip Bokeloh)

Recordaantal verlopen cao's

Volgens onze berekeningen wacht bijna anderhalf miljoen Nederlanders momenteel op een nieuwe cao en neemt dit aantal toe. Normaliter zou dit begin oktober zo'n één miljoen zijn en zou dit afnemen. Deze afwijking van de trend komt door de coronacrisis. Aan de werkgeverszijde is er vanwege de toegenomen onzekerheid nog niet veel bereidheid om voor een langere termijn afspraken te maken. Zij zetten daarom in op een lage loongroei in 'overbruggings-cao's' van bijvoorbeeld een half jaar, tegen de gebruikelijke één of twee jaar. Dit druist in tegen de wensen van werknemers die liever vasthouden aan een wat hogere loongroei over een wat langere tijd dan in te stemmen met overbruggingen. Wie wacht op een nieuwe cao ontvangt het loon uit de laatst geldende cao. Een werknemer die maandelijks EUR 2500 verdient in 2019 en EUR 2575 in 2020, waarna op 31 december 2020 de cao verloopt, verdient begin 2021 dus nog steeds EUR 2575 per maand, totdat in de loop van 2021 een nieuwe cao tot stand komt. De contractloonontwikkeling van deze werknemer is 0% in de eerste maanden van 2021. Dit heeft drie belangrijke effecten.

Ten eerste zijn voor de werkgever de kosten niet goed voorspelbaar. Dit houdt investeringen tegen. Beursgenoteerde ondernemingen worden een stuk minder aantrekkelijk voor aandeelhouders als hun begrote kosten minder zeker zijn, omdat ze hier uitvoerig over moeten rapporteren.

Ten tweede zit er voor de werknemers geen beweging in het besteedbaar inkomen. Dit dempt de consumptie. Voor lagere inkomens neemt het armoederisico toe. Mede hierdoor verwachten we een forse toename van mensen met schuldenproblematiek in 2021.

Ten derde vertekent dit het zicht op de totale loonontwikkeling. We verwachten dat voor 2021 loonstijgingen van zo'n 1,5% worden afgesproken, maar dit geldt dus slechts voor de bedrijven en sectoren waar daadwerkelijk afspraken worden gemaakt. Worden de werknemers meegerekend die door verlopen cao's 0% contractloonstijging krijgen, dan is de loonontwikkeling in 2021 nog slechts 1,1%.

Tot slot moet opgemerkt worden dat zowel verlopen cao's als een afnemende duur van cao's procyclische verschijnselen zijn. Dit versterkt nu de loonstagnatie en economische neergang. Daar staat tegenover dat, zodra er weer meer cao's worden afgesproken en deze voor langere tijd zijn, deze verschijnselen de loonontwikkeling en daarmee de economie als geheel sneller en structureler vooruit helpen. (Piet Rietman)

Kerncijfers			
	2019	2020	2021
<i>Procentuele mutaties</i>			
Consumentenprijzen EU	1,2	0,4	1,0
Consumentenprijzen VS	1,8	1,2	2,0
Consumentenprijzen Nederland	2,6	1,4	1,4
Bbp EU	1,3	-7,4	3,6
Bbp VS	2,2	-4,8	3,4
Bbp Nederland	1,7	-5,2	2,4
Consumptie	1,5	-5,2	3,4
Overheidsconsumptie	1,6	-2,0	4,7
Investerings	4,6	-8,5	-2,4
Uitvoer	2,7	-6,3	4,0
Invoer	3,2	-6,2	4,0
Contracten	2,4	2,5	1,2
Huizenprijzen Nederland	6,9	6,0	-2,0
Woningtransacties Nederland	0,0	-5,0	-10,0
<i>Niveaus</i>			
Werkloosheid Nederland (% beroepsbevolking)	3,4	4,4	7,2
Lopende rekening Nederland (% bbp)	9,9	9,1	8,9
Begrotingssaldo Nederland (% bbp)	1,7	-7,6	-4,7
Overheidsschuld Nederland (% bbp)	48,7	61,4	62,0
10-jaars rente Nederlandse staatsobligaties (% , einde jaar)	-0,06	-0,35	-0,30
10-jaars spread Duitsland (basispunten, einde jaar)	13	20	20
Refirente (% , einde jaar)	0,00	0,00	0,00
Euribor, 3-maands (% , einde jaar)	-0,38	-0,45	-0,44
EUR/USD (koers, einde jaar)	1,12	1,18	1,25

Herziene cijfers zijn gecursiveerd.

Ramingen: ABN AMRO Economisch Bureau

Team Nederland:

Sandra Phlippen, Chief Economist sandra.phlippen@nl.abnamro.com

Philip Bokeloh Senior econoom woningmarkt, philip.bokeloh@nl.abnamro.com

Nora Neuteboom, Senior econoom, nora.neuteboom@nl.abnamro.com

Piet Rietman, Econoom, piet.rietman@nl.abnamro.com

Jan Paul van de Kerke, Econoom, jan-paul.van.de.kerke@nl.abnamro.com

DISCLAIMER

Dit document is samengesteld door ABN AMRO. Het heeft uitsluitend als doel om financiële en algemene informatie te verstrekken over de economie. ABN AMRO behoudt zich alle rechten voor met betrekking tot de informatie in het document en het document wordt uitsluitend aan u verstrekt voor uw informatie. Het is niet toegestaan dit document (geheel of deels) te kopiëren, distribueren, door te geven aan een derde of om het voor enig ander doel te gebruiken dan hier boven bedoeld. Dit document is informatief bedoeld en vormt geen aanbieding van effecten aan het publiek, of een uitnodiging om een aanbod te doen.

U mag niet om welke reden dan ook vertrouwen op de informatie, meningen, beramingen, en aannames in dit document noch dat het compleet, accuraat of juist is. Er wordt geen garantie gegeven, uitdrukkelijk of stilzwijgend, door of uit naam van ABN AMRO, haar directeuren, functionarissen, vertegenwoordigers, gelieerde partijen, groepsmaatschappijen of werknemers met betrekking tot de juistheid of volledigheid van de informatie in dit document, en geen enkele aansprakelijkheid wordt geaccepteerd voor enig verlies als direct of indirect gevolg van het gebruik van deze informatie. De opvattingen en meningen opgenomen hierin kunnen op enig moment aan verandering onderhevig zijn en ABN AMRO heeft geen enkele verplichting om de informatie in dit document na de datum hiervan te herzien.

Voordat u in enig product van ABN AMRO investeert, dient u zich te informeren over de verschillende financiële en andere risico's, alsmede mogelijke beperkingen voor u en uw investeringen als gevolg van toepasselijke wetgeving en regels. Indien u, na lezing van dit document, overweegt een investering te doen in een product, raadt ABN AMRO aan om een dergelijke investering met uw relatiemanager of persoonlijke adviseur te bespreken om nader te bezien of het relevante product – met inachtneming van alle mogelijke risico's – past bij uw investeringen. De waarde van beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garanties voor de toekomst. ABN AMRO behoudt zich het recht voor wijzigingen in dit materiaal aan te brengen.

Alle rechten voorbehouden